

Nyhetsbrev från Bryssel

Januari 2023

1. EU-krönikan
2. Olivia: Tack för mig!
3. Det svenska ordförandeskapet i rådet
4. EU:s svar på USA:s "Inflation Reduction Act"
5. Viltvård och vargfrågan i EU

1. EU-krönikan

Om bara ett par månader är det EU-val i Finland. Ja, du läste rätt. Vanligtvis tänker vi på valet till Europaparlamentet som äger rum vart femte år som "EU-valet", men faktum är att riksdagsvalet är ett minst lika viktigt val när det kommer till vilken politik som ska föras i EU.

I EU är lagstiftningsmakten på de flesta områden delad mellan Europaparlamentet och EU:s råd. I parlamentet sitter de direktvalda representanterna som väljs i just Europaparlamentsvalet och i rådet sitter de nationella regeringarna. För oss som är vana med ett lagting eller en riksdag som stiftar lagar kan det verka lite märkligt, men man kan säga att det fungerar lite som det gör i de länder som fortfarande har tvåkammarriksdagar, till exempel Frankrike eller USA.

Vi tittar ofta på Europaparlamentet när vi vill förstå hur EU-beslut har fattats men faktum är att det är minst lika viktigt att också titta på hur de nationella regeringarna i rådet har agerat. I de flesta frågor har parlamentet och rådet lika mycket makt men på vissa områden är det till och med så att rådet bestämmer helt själva. Vilken politik som den nationella regeringen för är alltså det som kanske påverkar EU mest av allt och i början av april väljer vi vilka som ska göra just det för Finlands räkning. Riksdagsvalet är alltså ett viktigt EU-val.

I övrigt har det svenska ordförandeskapets arbete i rådet börjat efter nyår. Det tjeckiska ordförandeskapet gjorde ett bra jobb i att avsluta förhandlingarna på många viktiga områden i slutet av 2022, inte minst när det gäller klimatpaketet "fit for 55", men det finns fortfarande några knutar kvar att lösa för Sverige. För Ålands del är det givetvis bra att ha ett ordförandeskap som har förutsättningar att förstå våra lokala utmaningar. Vi får hoppas att det ger goda resultat under det kommande halvåret.

En lite tråkigare del av januari är att Olivias praktikperiod går mot sitt slut. Olivia har varit här på representationen sedan september förra året och hon har gjort ett riktigt bra jobb för Åland i EU. Hon har redan från början haft lätt att lära och hon har hela tiden fortsatt utvecklas. Nu ska Olivia resa lite och sedan göra klart sina juridikstudier men jag skulle inte bli ett dugg förvånad om vi får se henne jobba med EU-frågor igen framöver.

Ha det fint där hemma så hörs vi igen i februari!

Anton Nilsson
Landskapsregeringens representant till EU

2. Olivia: Tack för mig!

Fem månader går fort! Slutet på min praktik här på Ålands representation i Bryssel har kommit och januaris nyhetsbrev är mitt sista. När jag kom till Bryssel i september visste jag inte riktigt vad jag skulle förvänta mig, men mycket roligt har jag haft. Bryssel har många evenemang, aktiviteter och erfarenheter att erbjuda för den nyfikne.

Genom praktiken har jag fått det jag önskade, alltså en djupare förståelse för hur EU fungerar. Det lite diffusa "EU" har blivit betydligt mer konkret. Efter att ha suttit med på arbetsgruppsmöten och Corepermöten i rådet förstår man EU-processens krångligheter. Jag har fått se arbetets gång där varje liten artikel och paragraf diskuteras och förhandlas. Varje enskild medlemsstat framför sina åsikter och är delaktig i besluten och de ska till slut enas om en text. Men det är ju såklart bara halva lagstiftande makten. I slutändan behöver det vanligtvis även förhandlas med Europaparlamentet innan lagstiftningen är på plats.

Under min praktikperiod här har jag bland annat fått följa förordningen om restaurering av naturen från det första mötet i rådet. Förordningen har väckt mycket debatt i EU, i Finland och på Åland. Det har varit en mycket intressant process att följa ända från början och extra intressant att kunna följa både debatten internt i rådet och diskussionen hemma i medierna samtidigt.

Det jag kommer ta med mig från den här tiden, förutom mina nyförvärvade EU-kunskaper, är alla nya vänner jag har träffat. Bryssel har en unik blandning av personer från EU och hela världen. Jag har bland annat fått se på VM-finalen i fotboll med förkrossade fransmän och firat nyår i Paris med nederländare, kanadensare, fransmän, tyskar och italienare – med våra respektive traditioner. Nu har jag många platser att besöka framöver. En höjdpunkt i vardagen har varit att komma hem till ett hus fyllt av människor från olika bakgrunder som är redo att diskutera vad som helst.

Jag kommer definitivt att sakna vardagen i Bryssel, men nu ska jag först ut och resa i världen och sedan kommer jag avsluta mina juridikstudier i Uppsala. Efter en sommar på Åland såklart!

Sist men inte minst: Ett stort tack till Anton och alla andra kollegor för en givande praktik!

Hälsningar Olivia

3. Det svenska ordförandeskapet i rådet

Vid årsskiftet tog Sverige över dirigentpinnen i EU-samarbetet för tredje gången sedan de gick med i EU. Ordförandeskapslandet leder arbetet i Europeiska unionens råd och vilken medlemsstat som innehar ordförandeskapet roterar vart sjätte månad. Under dessa sex månader ska ordförandelandet leda arbetet på alla nivåer i rådet, alltså i det förberedande arbetet i arbetsgrupperna, i ambassadörernas möten (Coreper) och i ministerrådet. Ordförandeskapet ingår i ett längre samarbete, i en trio, med två andra medlemsstater. Sveriges trio består av Frankrike och Tjeckien som båda redan har avverkat sina ordförandeskap.

Den här trion har haft stora utmaningar under sin period. Under Frankrikes första månader som ordförande invaderade Ryssland Ukraina och även under Tjeckiens ordförandeskap har självklart mycket handlat om kriget i Ukraina och effekterna av kriget, till exempel de höga energipriserna samt tillgången på gas. Mycket kraft har även lagts på de lagförslag som ingår i "fit for 55"-paketet och stora framsteg har gjorts där.

I Sveriges arbetsprogram för sina sex månader på ordförandeposten läggs säkerhet, konkurrenskraft, den gröna omställningen samt energiomställningen, demokratiska värderingar och rättsstatsprincipen fram som de viktigaste prioriteringarna.

Ekonomiskt och militärt stöd till Ukraina är något som Sverige starkt prioriterar i sin roll som ordförande och det framhålls att Ukrainas väg in i EU ska stödjas. Även andra sorters stöd, såsom humanitärt stöd, är viktigt och ordförandeskapet tänker fortsätta med sanktioner mot Ryssland då det behövs.

Övriga **säkerhets- och försvarsfrågor** tas också upp som en prioritering. Ordförandeskapets viktigaste roll i utrikes- och säkerhetspolitiken är enligt arbetsprogrammet att bidra till ett enat, engagerat och effektivt EU. Sverige välkomnar ett stärkt europeiskt försvarssamarbete bland annat gällande gemensamma inköp. Kampen mot gränsöverskridande kriminalitet ska fortsätta och en utvärdering av migrations- och asylsystemet kommer enligt arbetsprogrammet påbörjas.

Ekonomisk tillväxt och speciellt Europas motståndskraft och **konkurrenskraft** pekas ut som viktiga områden för Europas långsiktiga utmaningar. Efter Rysslands invasion av Ukraina har ekonomisk oro, inflation och stigande räntor påverkat unionens, och medborgares, ekonomi och det vill ordförandeskapet få bukt med. Det inkluderar både arbete med den inre marknaden och den globala handeln. EU ska sträva efter att ha en välfungerande marknad som lockar till sig investerare och innovation.

Gällande den **gröna omställningen** och **energiomställningen** sägs i arbetsprogrammet att EU ska vara ett gott exempel. De höga och instabila energipriserna ska motverkas på kort sikt, men även den långsiktiga **energimarknadsreformen** ska vara en prioritet. Den nuvarande strukturen och prissättningen på marknaden har visat stora brister under det senaste året.

Att bli fria från fossila bränslen är också viktigt, inte bara för miljöns skull, utan även för unionens säkerhet. En grön omställning kommer även enligt programmet att hjälpa europeiska företag att vara konkurrenskraftiga på den globala marknaden. Allt detta **innebär stora investeringar och kräver innovationsrikedom**, vilket innebär att EU måste arbeta fram rätt sorts regelverk och policyer för att främja dessa investeringar.

Demokratiska värderingar och **rättsstatsprincipen** är grunden för EU. Det svenska ordförandeskapet håller upprätthållandet av dessa värderingar och rättigheter som en mycket viktig del av arbetet i unionen. Det blir således intressant att se hur bland annat frågan om frysta budgetmedel till Polen och Ungern kommer hanteras framöver.

Det här var en del prioriteringar i arbetsprogrammet. Läs mer om det svenska ordförandeskapets fyra prioriteringar [här](#) och om noggrannare om programmet [här](#).

4. EU:s svar på USA:s "Inflation Reduction Act"

USA och EU är nära samarbetspartners, både politiskt och gällande handel. Inom EU finns det dock en oro för att USA:s nya verktyg för att minska inflationen, "Inflation Reduction Act" som förkortas IRA, ska skada unionens ekonomi. Paketet är värt 369 miljarder dollar och är menat att främja främst gröna investeringar i USA i förnybar energi och industri genom olika former av bland annat bidrag och skattelättnader. Om man lyssnar till målsättningarna så är det få som har något att klaga på, men problemet är om dessa målsättningar används som en förevändning för att införa olika statsstöd och protektionistiska åtgärder som sneddriver konkurrensen. Det är något man i EU är mycket orolig för.

I oktober tillsattes en arbetsgrupp "US-EU Task Force on the Inflation Reduction Act" med syfte att hitta lösningar på de problem som EU har tagit upp. Rent konkret är man från EU:s sida exempelvis oroad över diskriminering av elbilar och batterier som är tillverkade i EU på den amerikanska marknaden.

Den 17 januari höll kommissionsordförande von der Leyen tal i Davos. I talet framhöll hon vikten av att Europa görs mer innovations- och investerarvänligt. von der Leyen lyfte också att det är bra att flera stora ekonomier så som Japan, Indien och USA satsar på "clean tech", det vill säga olika sorters miljövänlig teknik. I det sammanhanget konstaterade von der Leyen att USA:s IRA-paket, som ska främja denna teknik, innehåller vissa orosmoment. Dock betonade hon att sättet att undvika dessa är genom samarbete och diskussion. Detta kan enligt von der Leyen bland annat ske genom att respektive incitamentprogram är rättvisa och ömsesidiga samt att gemensamma standarder sätts. Hon introducerade dock en "Green Deal Industrial Plan" med åtgärder för att gynna den europeiska gröna omställningen. Bland annat presenterade hon en "Net-Zero Industry Act" och tillfälliga undantag för statsstöd.

Net-Zero Industry Act ska gå ut på att underlätta ny produktion av clean tech med bland annat enklare tillståndsförfaranden. Tydliga mål kommer att sättas för år 2030 och fokus ska vara på strategiska projekt längs hela logistikkedjan, det vill säga att EU ska sikta på att vara egenförsörjande i hela produktionskedjan. Att statsstödsreglerna ska anpassas tillfälligt innebär bland annat enklare beräkningar, enklare förfaranden och snabbare godkännanden.

Vissa aktörer inom EU tycker att unionens statsstödsregler ska lättas för att kunna locka investerare till att stanna på den europeiska marknaden. I EU finns nu ganska stränga regler vad gäller möjligheterna till att ge stöd till företag och dessa regler finns till för att främja den rättvisa konkurrensen på den inre marknaden. Under pandemi och krig har vissa undantag gjorts.

Frågan om statsstöd är känslig inom EU. Kritiker menar att en uppluckring av statsstödsreglerna riskerar medföra en statsstödsvävling mellan medlemsstaterna där den rikaste vinner, det vill säga att endast de rikare länderna har råd med statsstöd och således konkurrerar deras företag ut andra. Flera medlemsstater har framfört sin oro för detta. De menar att lättade statsstödsregler rubbar stabiliteten på den inre marknaden och leder till ett statsstödsrace som inte är hållbart för enskilda medlemsstater och EU som helhet.

von der Leyen erkände i talet i Davos att statsstödsreglerna endast kommer kunna användas av vissa medlemsstater och för att undvika en fragmentering av marknaden ska EU-finansieringen av clean tech öka.

Hur unionens svar på USA:s IRA-paket kommer se ut i slutändan är ännu oklart, men vad som är desto klarare är att det kommer vara en svår balansgång mellan olika intressen.

5. Viltvård och vargfrågan i EU

Vargen har tidigare varit världens mest utspridda däggdjur. Idag är arten visserligen fortfarande livskraftig runtom i världen, men den är utrotad i stora delar av Europa och klassas som starkt hotad respektive sårbar i Finland och Sverige. I Sverige var populationen exempelvis på 60-talet nere på mindre än tio individer från att tidigare ha funnits i tusental. Vargen har idag strikt skyddad status i EU enligt habitatsdirektivet, men statusen brukar diskuteras då och då. Frågan är het i bland annat Frankrike, där det uppskattas att 10 000 får dödas av varg varje år, i Nederländerna och i Italien.

I november togs frågan om vargens skyddsstatus upp igen i Europaparlamentet. En resolution om att nedgradera vargens skyddsstatus röstades igenom. Detta firades av många boskapsägare medan flera naturskyddsorganisationer var mindre nöjda. Resolutionen är inte bindande, men kan sätta politisk press på kommissionen att ta upp frågan.

Europaparlamentet har som sagt tagit upp frågan tidigare, men kommissionen har hittills hållit fast vid att vargens status ska kvarstå. I november ska dock Ursula von der Leyen ha beställt en "djupgående analys" om vargattacker på boskapsdjur. Kommissionsordförandens 30-åriga ponny dog i september efter en vargattack utanför Hannover i Tyskland. Huruvida dessa har ett samband eller inte kan man såklart bara spekulera i, men von der Leyens politiska partigrupp EPP har i alla fall länge förordat mer jakt på varg. Så sent som i september försvarade dock miljökommissionären Virginijus Sinkevičius den nuvarande lagstiftningen inför jordbruksministrarna under ett rådsmöte. Enligt gällande lagstiftning får skydds jakt ske när det är befogat, vilket enligt Sinkevičius är tillräckligt.

En annan aspekt av vargfrågan som har varit aktuell på senare är just användandet av denna öppning i lagstiftningen som tillåter viss jakt. I Sverige är årets kvot för vargjakt historiskt hög för modern tid. 75 individer får skjutas av vargstammen som nu uppgår till 460 vargar. Argumentet för att skjuta varg är att hålla stammens storlek nere i syfte att skydda boskap och samhällen. Svenska jägarförbundet anser till exempel att det är helt nödvändigt för att bromsa tillväxten på vargstammen. Forskare och naturskyddsorganisationer håller inte med utan påpekar att vargens genetiska uppsättning är sårbar i Sverige och att vargen är väldigt viktig för ekosystemen. Dessa anser istället att alternativa metoder som bättre skyddande stängsel ska användas i stället.

Kommissionen har två gånger tidigare skickat en formell underrättelse till Sverige på grund av vargjakten då kommissionen har ansett att vargjakten är för systematisk och att vargstammen inte är tillräckligt starkt. Det är alltså första steget i ett överträdelseförfarande, men kommissionen har än så länge inte fört frågan vidare till EU-domstolen. Frågan är om det kommer bli hårdare tag från EU:s sida eller om kommissionen sakta kommer börja ändra sin approach.

Decembers nyhetsbrev hittar du [här](#).

Mejlet skickas av Ålands landskapsregerings representant i Bryssel.
Tanken är att mejlet ska sammanlänka ålänningar med EU-frågor på agendan.
Hör av er om ni har frågor eller specifika EU-ärenden ni vill att vi bevakar.

Ni når oss via:
anton.nilsson@formin.fi